

פרשת בראשית

בראשית ברא אֱלֹהִים
אֶת הַשָּׁמַיִם שְׁבַעֲצָם אִינָם,
וְאֶת הָאָדָמָה שְׁרוּצָה בָּם לְגַעַת.
בראשית ברא אֱלֹהִים
חוֹטִים מִתּוֹחִים בִּיגִיהֶם.
בֵּין הַשָּׁמַיִם שְׁבַעֲצָם אִינָם,
וּבֵין הָאָדָמָה הַמְּשׁוּעַת.
וְאֶת הָאָדָם הוּא יֵצֵר
שְׁהָאִישׁ הוּא תְּפִלָּה וְהוּא חוֹט
נוֹגֵעַ בְּמָה שְׁאִינָנוּ
בְּמַגָּע שֶׁל רוּחַ וְדַקוֹת

רבקה מרים

*

ויאמר ה' אל קין

מכל הפסוקים והמחשבות הנדחקים לעסוק בם מתוך העושר האינסופי של "בראשית", אני מבקשת לחשוב אתכן הפעם על החמצתו הקשה של קין.

חוץ מהכעס הגדול, והאכזבה מבנו הראשון של האדם, ילוד האשה הראשון, שכשל, ובאופן כה בוטה (רצח!), כבר בראשית דרכה של האנושות, ממיס (כמעט) כל תקוה לצלם אֱלֹהִים, קשה שלא לחוש אליו גם חמלה, וסימפטיה. הוא שהלך בדרכי אביו. הוא שיזם את המנחה, ונדחה.

גם אם נלך בדרכו של המדרש שמנחתו של קין היתה מינימלית ואפילו לא ראויה: "משירי מאכלו הביא מזרע פשתן"¹; "שהיה אוכל את הבכורות ומכבד למלך בסייפות"²; "מן הפסולת"³, האם לא מגיע לו קרדיט לפחות על הרעיון? הערה? הזדמנות? בא מישהו והוגה רעיון, יוזם יוזמה שלא היו לפניו בעולם, ובא אחריו הצעיר ממנו, מחקה אותו, משכלל אותו, וזוכה בכל הקרדיט! כמה מכעיס!!

וזאת, על פי המדרש!! האם הפשט מחייב לראות את כל הפגמים האלו בקורבנו?

וְזֵהי מַעַץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְרֵי הָאָדָמָה מִנְחָה לַיהוָה: וְלֹכֵל הָבִיא גַם־הוּא מִפְּכֹרֹת צֹאנוּ וּמִחֶלְבֶּקֶן ...

נכון. "מבכורות". אך הפגמים אינם מוכרחים!

*

כולנו מכירות, מי יותר מי פחות, טעמה של דחיה. מרירותה. כרסומה בבטחון ובשמחה.

וַיֵּשֶׁע ה' אֶל־הֶבְלִל וְאֶל־מִנְחָתוֹ: וְאֶל־קַיִן וְאֶל־מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה ...

התוכלנה לדמיין אב או אם הדוחים מתנת בן מגושמת, ואפילו "מן הפסולת", ומקבלים את מתנת אחריו הנוצצת? ולא המתנה בלבד נדחית! אל הבל ואל מנחתו. אל קין ואל מנחתו. הבן עצמו נדחה!!!

עוד צריכים עיון רב לא רק קרבנו המבויש של הבל, אלא דחייתו החרیפה של אֱלֹהִים.⁴

*

¹ מדרש אגדה (בובר) בראשית פרשת בראשית פרק ד סימן ג

² פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) בראשית פרשת בראשית פרק ד סימן ג

³ בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה כב

⁴

מילדותי הרחוקה זכור לי שירו של יעקב שבתאי "וימלט קין". עם שלישיית גשר הירקון נמלטתי עמו אל השדות, "ועל מצחו האות ועל ידיו הדם, ושם אביו אדם, ויאמרו לו" לך!". עם יהורם גאון בכיתי: "הו אלוהים, אלוהים לאן? ואני" אדם!"⁵. מי מקשיב לקין?

להסיר ספק.

מיטב השיר כזבו, והסימפטיה של יעקב שבתאי, של שלישיית גשר הירקון ושלי לא עומדת כנגד מעשהו הנורא. אמפתיה לרוצח אינה ממעיטה מנוראות הרצח, והתגובה אכן ממהרת לבוא יש דין ויש דיין וקול דמי הבל זועקים מן האדמה, אבל גם הזאב הרע הוא אדם.

*

אבל ההחמצה.

ויחַר לְקִין מְאֹד וַיִּפְלוּ פָּנָיו

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־קִין לָמָּה תָּרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ

הֲלוֹא אִם־תִּיטִיב שְׂאֵת וְאִם־לֹא תִיטִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תִּשְׁוֹקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל־בּוֹ

וַיֹּאמֶר קִין אֶל־תְּקַל אַחִיו וְהִיבְהִיּוּתָם בְּשַׂדֶּה.

ויאמר ה' אל קין... ה' שלא שעה אל קין ואל מנחתו חזר ושעה אליו אחרי שחרה לו ונפלו פניו. דיבר איתו !!

אם כאב דחיית המנחה הוא הכאב הקטן, כאב דחיית מביאה הוא הכאב הגדול. שבוי בכאבו ובצערו על שנדחתה מתנתו, קין לא מבחין שה' שב ופונה אליו.

ר' ברכיה בשם ר' שמעון בר אמי אמר (תהלים לב) לדוד משכיל אשרי נשוי פשע כסוי חטאה, אשריו לאדם שהוא גבוה מפשעו ולא פשעו גבוה ממנו⁶

במקום להפנות פנים אל ה' הדובר אליו, לשאול, לבקש, לזעוק, למחות, הוא כובש פניו בקרקע ומכלה זעמו באחיו, מחמיץ את מבוקשו אשר ניתן לו! ה' פונה אליו. מדבר אתו. פותח לו פתח. מקבל אותו.

איוב, שאינו מבין מה חטאו מתחנן:

אִמַר אֶל־אֱלֹהִים אֶל־תִּשְׁעֵנִי הוֹדִיעֵנִי עַל מַה־תָּרִיבֵנִי (פרק י פסוק ב')

לו רק ענית. לו רק בארת, (ובהמשך) ואפילו לא...

כואב את דחיית מנחתו, מחמיץ קין את הפנים המופנות אליו. עסוק בכישלון העבר, אינו רואה את העתיד שנפתח אליו.

החיים מחוץ לגן עדן הם חיים של הזדמנות שניה. ושלישית... כל זמן שהנר דולק...

שנה טובה! שנת הזדמנויות והתחדשויות.

אסנת

asnats@gmail.com

⁵ מילות השיר וימלט קין: <http://shironet.mako.co.il/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=971&wrkid=6206> ביצועה

של שלישיית גשר הירקון: <https://www.youtube.com/watch?v=R4r3tbFBZes> אל תחמצה!

⁶ בראשית רבה (וילנא) פרשה כב